

Život i djelo svete Hildegarde

Sablić Brbić, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:806386>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology](#)
[University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSКИ STUDIJ

MARTINA SABLÍĆ BRBIĆ

ŽIVOT I DJELO SVETE HILDEGARDE

Diplomski rad

Split, 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO – KATEHETSКИ STUDIJ

MARTINA SABLÍĆ BRBIĆ

ŽIVOT I DJELO SVETE HILDEGARDE

Diplomski rad

iz Kršćanske duhovnosti

kod prof. dr. sc. Mladena Parlova

Split, 2021.

SADRŽAJ

UVOD	5
1. TKO JE HILEGARDA IZ BINGENA?	7
1.1. Od rođenja do samostanskih dana	7
1.2. Predstojnica dvaju samostana	8
1.3. Propovijedanje, smrt i proglašenje crkvenom naučiteljicom.....	10
2. POGLED NA SVETOG BENEDIKTA KROZ DJELA SVETE HILDEGARDE – ŽIVOT PO UZORU NA SVETOG BENEDIKTA	11
2.1. <i>De Regula</i> – Hildegardino osobno tumačenje Regule sv. Benedikta	12
3. „NJEMAČKA PROROČICA“	14
3.1. Vizije	14
3.2. Mistično iskustvo zapisano u spisima	16
3.2.1. <i>Scivias</i> (Upoznaj putove)	16
3.2.2. <i>Liber vitae meritorum</i> (Knjiga životnih zasluga).....	18
3.2.3. <i>Liber Divinorum operum</i> (Knjiga Božjih djela).....	20
4. UTJECAJ SVETE HILDEGARDE NA DRUGIM PODRUČJIMA	22
4.1. <i>Symphonia harmoniae caelestium revelationum</i> - Simfonija sklada nebeskih objava.....	22
4.1.1. <i>Ordo virtutum</i> - Red vrlina.....	23
4.2. Medicina	24
4.2.1. <i>Physica</i> – Knjiga o ljekovima	26
4.3. Molitve i meditacije.....	27
4.3.1. <i>Zagrljena živim svjetlom</i> – proročke riječi i molitve.....	28
ZAKLJUČAK	31
BIBLIOGRAFIJA	33
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	35

ŽIVOT I DJELO SVETE HILDEGARDE

SAŽETAK

Hildegarda iz Bingena (1098. - 1179.), poznata kao „Njemačka proročica“, bila je jedna od najzanimljivijih žena srednjega vijeka, a svoju je slavu stekla preko čudesnih vizija primljenih od Boga. Ova svestrana vizionarka doprinijela je puno na području psihologije, medicine, teologije i glazbe. Zahvaljujući mnoštvu sačuvanih djela, danas štošta možemo saznati o ovoj velikoj vizionarki.

Za Hildegardu u središtu uvijek stoji čovjek. Stoga dok slušamo njena djela, prenesene vizije i glas Boga s neba koji joj govori, poprimamo iskustvo jedne nove dimenzije. Upravo zato, ona je sve svoje vizije nesebično zapisala ina slikovit način prenijela nama, slušateljima i čitateljima, kako bismo što bolje mogli shvatit ono što je ona primila, doživjela i što želi prenijeti nama.

Ovaj rad, na sažet način prikazuje tko je bila Hildegarda iz Bingena te koju je važnost ona imala u svom vremenu, ali i za nas danas. Po uzoru na nju, pokušala sam što jednostavnijim i jasnijim izričajima predstaviti bitnost ove srednjovjekovne vizionarke i njenih djela, tako da možemo na što shvatljiviji način spoznati istinski lik ove posebne žene.

Ključne riječi: sv. Hildegarda iz Bingena, vizije, Njemačka proročica, Scivias, Liber vitae meritorum, Liber divinatorum operum, skladbe, medicina, molitva

UVOD

Ova iznimna žena, benediktinka, mističarka, skladateljica i književnica, ostala je praktički nepoznata široj javnosti skoro devet stoljeća. Zanimanje za nju i njezine spise najviše je počelo nakon što je papa Benedikt XVI. posvetio svoje dvije kateheze upravo njoj. Iako nikada nije bila službeno proglašena svetom, već samo blaženom, sv. Hildegarda se časti kao svetica na njemačkomu govornom području. Papa Benedikt XVI. proširio je liturgijsko štovanje svete Hildegarde na sveopću Crkvu, 10. svibnja 2012. godine, kanonizacijom *de facto*, a 7. listopada 2012. godine, proglasio ju je crkvenom naučiteljicom zajedno sa svetim Ivanom Avilskim. Zahvaljujući svemu tome, njezin spomendan slavimo 17. rujna

Sveta Hildegarda iz Bingena, važna je ženska ličnost dvanaestog stoljeća jer je dala dragocjen doprinos rastu Crkve u svojem vremenu, vrednujući darove koje je primila od Boga i pokazavši se kao žena prodorne inteligencije, duboke senzibilnosti i priznata duhovnoga autoriteta. Hildegarda je imala izrazitu ljubav prema stvorenju, nje govala je medicinu, pa čak i skladala pjesme. Ali, prije svega, očuvala je snažnu i vjernu ljubav prema Kristu i njegovoj Crkvi.

Ovaj rad pobliže će nas upoznati sa životom ove vizionarke i njezinim djelom. Na samom početku saznajemo tko je bila sveta Hildegarda, čime se bavila, te kako se nosila sa životnim sukobima koji su je pratili do samog kraja života. Nakon prikaza života, susrećemo se s njenim iskustvom življenja prema pravilu svetog Benedikta. S obzirom da je živjela pod okriljem benediktinskog samostana, razumljivo je da je za svog životnog uzora izabrala baš svetoga Benedikta. Svoje benediktinsko iskustvo željela je prenijeti i na svoje samostanske kćeri, pa se zaputila u tumačenje Benediktove *Regule*.

Treće poglavlje rada, predstavlja nam tri velika vizionarska djela: *Scivias*, *Liber vitae meritorum* i *Liber divinorum operum* u kojima Hildegarda prenosi svoja mistična iskustva i sve ono što je primila od Boga preko vizija. Polazi od samih početaka stvaranja svijeta, preko međusobnih sukoba čovjeka i zla, pa do konačnog spasenja kojeg čovjek prima Božjom milošću. Osim ovih djela Hildegarda je imala utjecaj i na drugim područjima, pa je tako napisala nekoliko skladbi, koji se danas izvode u obliku igrokaza, zatim nam donosi brojna medicinska iskustva popraćena prirodnim datostima. Iako nam je danas više poznata po medicini, ne smijemo izostaviti ni brojne molitve i meditacije koje nam je Hildegarda ostavila u nasljedstvo.

Zahvaljujući njezinom daru kojeg je primila od Boga, danas se sa Hildegardom sve više i više susrećemo na raznim područjima.

1. TKO JE HILEGARDA IZ BINGENA?

1.1. Od rođenja do samostanskih dana

Hildegard iz Bingena rođena je 16. rujna 1098. u Rajnoj oblasti, u Bermersheimu, u blizini Alzeyja, kao deseto i najmlađe dijete u plemićkoj obitelji koja je imala vodeću ulogu u carstvu. Otac joj se zvao Hildebert, a majka Mechtild. Osim roditelja saznajemo da se jedan od Hildegardine braće zvao Hugo. On se spominje u nekim starijim spisima kao pjevač (kantor) u katedrali i učitelj u nadbiskupskoj školi. Njena sestra Klemencija bila je također redovnica Rupertsberškog samostana kao i Hildegarda. O ostalim članovima njene porodice nema nekih saznanja.¹

Tih vremena, bio je običaj da deseto dijete, tj. dijete koje obitelj nije mogla prehraniti po rođenju bude posvećeno crkvi pa su tako i njezini roditelji već o rođenju odredili Hildegard za službu Bogu. Taj običaj naziva se „desetina“.

Kako bi stekla ljudsku i kršćansku naobrazbu Hildegard je već s osam godina, od strane svojih roditelja, bila povjerena na brigu udovici Udi iz Gollheima, a kasnije Jutti iz Sponheima, koja se povukla u klauzuru u benediktinski samostan sv. Diziboda i tamo osnovala mali ženski klauzurni samostan koji se vodio pravilom sv. Benedikta.² Jutta je bila dijete rođeno u bogatoj i istaknutoj obitelji. Odbacila je sva svjetovna iskušenja i odlučila svoj život posvetiti Bogu. Umjesto da uđe u samostan, ona je odlučila ići oštrijim putem asketskog života. Zatvorene od svijeta u maloj sobi koja je obično bila izgrađena uz crkvu kako bi mogle pratiti službe, komunicirale su s drugim osobama samo preko malog prozora. Kroz ovaj prozor prolazila je hrana, a odvozio otpad. Većinu vremena provodili bi u molitvi, kontemplaciji ili aktivnostima ručne obrade, kao što su šivanje i vezenje.

Hildegard u samostanu nije imala znanstvenu naobrazbu pa zbog toga često navodi da je ona žena bez znanja i učenosti. Većinu toga naučila ju je Jutta pa je tako Hildegarda u samostanu obogatila svoje znanje na početku čitanjem i pisanjem, a kasnije učenjem psalmodija na latinskom jeziku. Neko solidno znanje stekla je i o Bibliji, crkvenim ocima i najvažnijih

---

¹ Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 2006., str. 40-41.

² Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, Verbum, Split, 2014., str. 12.

teološkim autorima toga vremena. Iako njezino gramatičko znanje nikad nije bilo potpuno, zbog čega je uvijek imala pomoć monaha Volmara i koji joj je pomogao zapisati njene vizije, imala je dobru podlogu na kojoj je gradila složene rečenice pune značenja i simbolike. Blizina sidrišta s crkvom benediktinskog samostana u Disibodenbergu utjecalo je na njene vlastite glazbene skladbe jer je iz njega crpila sve glazbene vještine.³

Prije njezina sedamnaestog rođendana, između 1112. i 1115. godine, Hildegarda se opredijelila na samostanski život i dragovoljno preuzela na sebe pravila svetog Benedikta.⁴ Svoj redovnički plašt primila je iz ruku biskupa Otona Bamberškoga, a 1136. godine, nakon Juttine smrti, kad je Hildegard imala 38 godina, izabrana je kao njezina nasljednica i nova voditeljica samostana. U tu je službu uložila sve svoje prethodno stečene sposobnosti, pa se tako znala vješto suočiti s organizacijskim aspektima života u klauzuri. Nekoliko godina kasnije, zbog sve većega broja mladih žena koje su dolazile na samostanska vrata, Hildegarda je osnovala drugu zajednicu u Bingenu, nazvanu po svetomu Rupertu, u kojoj će provesti i ostatak svoga života.⁵

1.2. Predstojnica dvaju samostana

Povijest tog Hildegardinog preseljenja bio je popraćen raznim sukobima. Naime, monasi iz Disibodenberga zadavali su vizionarki sve moguće nevolje, a radilo se uglavnom o novcu i posjedu, ali i Hildegardinom ugledu koji je njenim vizijama postajao sve veći i zbog kojeg su je monasi Disibodensberga htjeli zadržati pod svojim krovom poput nekog objekta. Budući da klauzura kao mjesto stanovanja nije mogla primiti tako veliki broj zainteresiranih kandidatkinja, Hildegarda je željela proširiti već postojeću zgradu ili napraviti novu i tamo se preseliti. Nadahnuta Duhom Svetim, odlučila je ipak preseliti ženski dio samostana, na brdo koje je dobilo ime po svetome Rupertu. Opat i monasi nisu joj željeli dati pristanak jer nisu htjeli da ih Hildegarda napusti. Kako je nebi spriječili u izvođenju Božjeg plana, Hildegarda je zaleгла u bolesnički krevet i nije se mogla ustati sve dok opat i ostala braća nisu spoznali da je odlučila preseliti se zato što je to Bog od nje tražio. Nakon toga se više nisu protivili i pristali su na njezino preseljenje.⁶

---

³ Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, str. 44–45.

⁴ Usp. *Isto*, str. 45.

⁵ Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 12.

⁶ Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, str. 74–75.

Na Rupertsbergu je Hildegarda našla svoje sudbinsko mjesto prebivanja. Za razliku od Disibodenberga, novi samostan nalazio se na križanju dviju važnih prometnica kojima su često putovali veliki trgovci, a koja je ujedno bila i sjedište velikog kancelara carstva.⁷ Dok su redovnice na Rupertsbergu marljivo čistile zarasle predjele i gradile novu crkvu, njihova nekadašnja subraća prestala su im odjednom davati prihode koji su pripadali ženskom samostanu u Disibodenbergu. Time je bila ugrožena egzistencija redovnica. Na sreću, stigla im je pomoć od grofice tamošnjeg plemstva, koja im je darovala dio svog obiteljskog posjeda, a nadbiskup Heinrich osigurao im je prihode jednog mlina. Usprkos svemu tome, život na Rupertsbergu i dalje nije bio bajan, te su teškom mukom na kraju uspjele podići novu crkvu koju je nadbiskup Heinrich posvetio 1. svibnja 1152. godine.

Sukobi su i dalje bili prisutni, ali Hildegarda nije odustajala sve dok se nije izborila za potpunu autonomiju samostana. Zahvaljujući Hildegardinoj ustrajnosti i trudu te plemenitosti dragih ljudi, ovaj samostan bio je suvremeno higijenski opremljen i svaka je radna prostorija imala tekuću vodu, što je za tadašnje vrijeme bila prava senzacija. Redovnice su ispunjavale svoju svakodnevnicu molitvom, duhovnim čitanjima i poslovima u kući ili vrtu. Oko dva sata ujutro bi se okupljale u crkvenom koru na prvu pobožnost, dok su u osam sati navečer, prije počinka, imale zahvalnu molitvu. Duhovna atmosfera samostana bila je potpuno prožeta pravilom svetog Benedikta koje povezuje radikalnu navezanost na Krista i ostvarivanje sestrinske zajednice.

S obzirom da se broj redovnica stalno povećavao i tako ponovno doveo do problema sa smještajem, Hildegarda je u selu Eibingenu kupila napušteni samostan augustinaca i u njemu osnovala kćerinski samostan za tridesetak sestara, koji je bio posvećen svetom Giselbertu. Hildegarda je tako postala predstojnica dvaju samostana. I dalje je stanovala na Rupertsbergu, a čamcem je preko Rajne dvaput tjedno prelazila na drugu stranu kako bi posjetila samostan u Eibingenu.

Tijekom Tridesetgodišnjeg rata, 1632., samostan Rupertsberg je bio razoren od švedske vojske, dok je 1814. jedan dio samostana u Eibingenu bio prodan na dražbi. Redovnice su napustile samostane i četiri godine kasnije nastanile su se u opatiji. Ta opatija danas je poznata i priznata kao središte istraživanja Hildegardinih djela, te kao skrovito mjesto benediktinskog života posvećenog molitvi i radu.⁸

---

⁷ Usp. *Isto*, str. 75- 76.

⁸ Usp. *Isto*, str. 74- 84.

1.3. Propovijedanje, smrt i proglašenje crkvenom naučiteljicom

S obzirom da je Hildegardin ugled sve više rastao zahvaljujući njezinim vizijama i djelima u kojima ih prenosi, mnogi su joj dolazili po savjete te se nakon dužeg vremena Hildegarda odlučila javno propovijedati i zaputiti na misionarska putovanja.

Na prvi misionarski put, vizionarka se uputila u svojoj šezdesetoj godini, u Mainz gdje je njezin brat bio na vrlo utjecajnom položaju nadbiskupskog dvora. U Mainzu je propovijedala na javnom mjestu, pred narodom i klericima. Nakon toga zaputila se na svoje drugo putovanje u Trieru gdje je imala jako upečatljiv govor, a putovanje je prema nekim pretpostavkama trajalo dvije godine. Tijekom tog putovanja zadržala se u Metz u benediktinskom samostanu Krauftal kod Zaberna, a nekoliko mjeseci kasnije odlazi na svoje treće misijsko putovanje. Zadnju propovijed održala je kao 75-godišnjakinja u Švapskoj gdje je posjetila samostane s kojima je prethodno bila u pisanom kontaktu.

Kao i za života tako i u vrijeme propovijedanja Hildegardu nisu zaobišli sukobi, pa se tako u javnosti žestoko okomila na katare koji su u svom crno - bijelom poimanju pripisivali instituciju Crkve zlim silama. Međutim, Hildegarda svojim kritikama upućenih drugima, nije htjela biti prevratnicom, već se ona zauzimala za povratak duhovnog ispunjenja i zato je u svojim političkim procjenama bila vrlo realna i smirena.⁹

Najveći fenomen njenih putovanja bila je njena žilavost s kojom se nosila sa svim naporima i opasnostima koje su je zadesile na tim putovanjima. Ipak česta i duga putovanja Hildegardu su dovela do velikog tjelesnog, ali i duševnog napora. Svjesna svog starenja, ona s velikom osjećajnošću opisuje taj proces u svom prvom vizionarskom djelu *Scivias*. Stalno je bila bolesna, ali čežnjom za svojim viđenjima nije željela ugasiti životno svjetlo.¹⁰ Na koncu, okovana za bolesničku postelju, ispustila je svoj posljednji dah u ranim jutarnjim satima, 17. rujna 1179. godine.

I nakon svoje smrti Hildegarda je djelovala svojim čudesima, ozdravljajući mnoge ljude. U 13. i 14. stoljeću pokrenuta je inicijativa da se Hildegardu proglasi blaženom. Njezin spomendan slavio se već tada u mnogim samostanima, a kasnije ga susrećemo i u kalendarima

---

⁹ Usp. *Isto*, str. 227- 235.

¹⁰ Usp. *Isto*, str. 259.

svetaca. Godine 1230. bio je izvezen Hildegardin lik s aureolom oko glave, a u ruci je imala maketu samostanske crkve.¹¹ Iako nikada nije bila službeno proglašena svetom, već samo blaženom, sveta Hildegarda časti se kao svetica u benediktinskomu redu i na njemačkomu govornom području još od petnaestog stoljeća. Papa Benedikt XVI. proširio je liturgijsko štovanje svete Hildegarde na sveopću Crkvu, 10. svibnja 2012. godine, kanonizacijom *de facto*, a 7. listopada 2012. godine, proglasio ju je crkvenom naučiteljicom zajedno sa svetim Ivanom Avilskim. Zahvaljujući svemu tome, njezin spomendan slavimo 17. rujna.¹²

2. POGLED NA SVETOG BENEDIKTA KROZ DJELA SVETE HILDEGARDE – ŽIVLJENJE PO UZORU NA SVETOG BENEDIKTA

O svetom Benediktu imamo mnoga saznanja iz Hildegardinih književnih i teoloških djela. Za nju je sv. Benedikt pralik duhovnoga oca i uzor svim vjernicima. Pišući svoju *Regulu* sveti je Benedikt otvorio put monasima, ali i svim vjernicima. Sveta Hildegarda pokušala nam je na slikovit i simboličan način prikazati značenje Benediktova duhovnog nasljeđa. Tu nailazimo na tekstove koji su nadahnuti monaškom tradicijom i književnom baštinom srednjega vijeka, u kojima sveta Hildegarda povezuje teologiju s literarnim izričajima poput vizija, stihova i hagiografije.

Pogled, tj. gledanje je središte Hildegardinog unutarnjeg iskustva doživljenog sljedbom sv. Benedikta. Ona svojim duhovnim očima u odnosu na puninu svijeta gleda sv. Benedikta i važnost njegove *Regule*.

Naime, Hildegarda i svetog Benedikta vidi u svojim vizijima. Ona navodi da joj o njemu govori Istinsko Svjetlo. Bilo bi nemoguće Hildegardu shvatiti izvan benediktinskoga konteksta jer je čitavo njezino stvaralaštvo duboko prožeto benediktinskom duhovnošću. Tako na primjer Hildegarda u svom poimanju Boga, čovjeka i prirode polazi od činjenice da treba biti skroman i da sve treba primiti s poniznošću, a upravo to je već zapisao i sv. Benedikt u 7. glavi svoje

---

¹¹ Usp. *Isto*, str. 259- 265.

¹² Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 7- 8.

*Regule, O poniznosti: „Braćo, božansko nam Pismo dovikuje: Svaki koji se uzvisuje bit će ponižen, a koji se ponizuje, bit će uzvišen”.*¹³

U pismu upućenom vlastitoj samostanskoj zajednici, sv. Hildegarda izriče svoje življenje po *Reguli*. U njemu ukratko sažima moralne upute, teološku pouku, svoj pjesnički dar i vizionarsko nadahnuće. U pismu također spominje poslušnost po primjeru sv. Benedikta na osnovu kojeg upozorava svoje kćeri da budu dobronamjerne.

U *Scivias* II, 5, 20, Hildegarda navodi: „Osvit dana označava apostolski nauk, zora početak njegova obraćenja, a sunce razborit put u Benediktu koji je drugi Mojsije.”¹⁴ Uspoređujući sv. Benedikta s Mojsijem ona uzdiže ne samo osobu nego cijelu Regulu. Koliku važnost ona pridaje sv. Benediktu u povijesti Crkve uviđamo kroz metaforu uzete iz prirode, a to je postupno jutarnje dizanje sunca. Za Hildegardu je u Benediktu, to jest u Pravilu njegova reda, sunce granulo punim sjajem i obasjalo vjernike, osvjetljavajući im pravi put kroz život. Tako slaveći Benedikta, ona zapravo slavi benediktinski život. Po njenom mišljenju, Benedikt proizlazi iz Mojsijeva zakona te navodi da njegovo redovničko pravilo nije teško, jer je u međuvremenu Bog svijetu poslao Otkupitelja. Ovdje Hildegarda ubacuje slike koje potiču maštu i tako omogućavaju bolje razumijevanje poruke i smisla.¹⁵

2.1. *De Regula* – Hildegardino tumačenje Regule sv. Benedikta

Od ovog manjeg teksta nazvanoga *De Regula sancti Benedicti* sačuvano je dvadesetak verzija. Djelo je vjerojatno nastalo neposredno nakon *Scivias*, tj. nakon 1163. godine, a širu popularnost je steklo tek u trinaestom stoljeću. Kao i u ostalim svojim vizijama Hildegarda sv. Benedikta gleda u Istinskom Svjetlu i sluša nebeski glas koji je poučava o velikom ocu redovništva po čijem je pravilu živjela. Za nju je temeljna životna vrijednost i vrlina, u tradiciji Benediktova pravila, bila poniznost, poslušnost, čednost i skromnost.¹⁶

---

¹³ Usp. *Pravilo sv. Benedikta* 7,1, Benediktinski priorat, Tkon-Ćokovac, 1980., str. 25.

¹⁴ Usp. Marija-Ana Dürriegl, Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena, *Crkva u svijetu*, 53 (2018.) 1, str. 12 – 14.

¹⁵ Usp. *Isto*, 16- 17.

¹⁶ Usp. *Isto*, str. 17- 19.

Simbolički prikaz golubice u ovom djelu vrlo je zanimljiva, jer u sjećanje priziva sintagmu *quasicolumbam* iz scene Isusova krštenja, a čini poveznicu da je Benedikt svoje pravilo sastavio nadahnućem Duha Svetoga u nasljedovanju Isusa Krista. Stoga Hildegarda sa sigurnošću potvrđuje da je pravilo koje je sastavio sv. Benedikt, te po kojemu je i ona sama živjela, prožeto Duhom Svetim.¹⁷

Jedan motiv iz teksta, preuzet iz *Pjesme nad pjesmama*, prikazuje kako je Benedikt za Hildegardu zapečaćeni zdenac, slika koja prikazuje moralnu čistoću, te novi i ispunjeni život. Na tu se biblijsku sliku nadovezuje kotač koji ona odmah povezuje s Božjom svemoći. Moglo bi se reći da Hildegarda u te dvije slike (zdenac i kotač), sažima cijelo pravilo. Dakle, sve povezuje s Biblijom, ali na taj način otvara putove za neke nove slike i poveznice koje kod publike potiču nove asocijacije, kako bi učvrstili temeljnu pouku i bili potaknuti na emotivni odgovor, s obzirom na pročitani sadržaj.¹⁸

Na kraju djela, zanimljivo je kako ponavlja da je neuka, jadna ili sirota (*paupercula*), ali istovremeno daje i pečat vjerodostojnosti svojih riječi time što ih je čula u viđenju. Navodi kako joj je sama Mudrost, to jest, Istinsko Svjetlo dalo objašnjenje skrivenih i teže razumljivih mjesta *Regule*.¹⁹

Čitajući njezine misli o sv. Benediktu ne učimo samo o njemu, nego i o njoj. Ono što je tipično za njezinu poetiku jest da su iskazi višeslojni i višeznačni, te da potiču na razmišljanje i osjećaje. Ona želi postići prisjećanje na neke sadržaje koji su nam od prije poznati, na primjer iz Svetog pisma ili liturgije, ali također nastoji i potaknuti maštu na stvaranje novih značenjskih poveznica. Tu se ističu slike i alegorije koje odgovaraju polaznoj Hildegardinoj namjeri da sv. Benedikta smjesti u određeni duhovni i povijesni okvir, to jest, u povijest Crkve i opću povijest spasenja.

Važno je istaknuti kako Hildegarda kroz *Regulu* oslikava duhovni portret sv. Benedikta. Kao i u ostalim svojim vizijama, ona ovdje također gleda cjelinu. Pretpostavlja se da je to razlog zbog kojeg ona o Benediktu ne piše neki „konkretni” životopis, nego ga predstavlja u svjetlu onoga po čemu je taj svetac važan u povijesti Crkve. Na taj način, svetac kroz Hildegardin

---

¹⁷ Usp. *Isto*, str. 20.

¹⁸ Usp. *Isto*, str. 20- 21.

¹⁹ Usp. *Isto*, str. 19.

pogled dobiva poseban i izniman status u povijesti Crkve, te je zahvaljujući njoj, Sv. Benedikt postao pralik duhovnoga oca i uzor svim vjernicima.²⁰

3. „NJEMAČKA PROROČICA“

U vrijeme kada je već postala poglavarica samostana sv. Diziboda, Hildegarda je monahu Volmaru, svom duhovnom savjetniku, i svojoj tajnici Richardis iz Stadea, sestri benediktinki uz koju je bila jako vezana, počela diktirati svoje mistične vizije koje je primala već dugo vremena. S obzirom na nesigurnost o kakvim se vizijama točno radi, Hildegarda je željela zatražiti mišljenje mudrijih osoba kako bi utvrdila izvor svojih vizija. Naime, ona se pribojavala da su te njene vizije plod iluzija i da možda ne dolaze od Boga. Stoga se obratila svetomu Bernardu iz Clairvanxa koji je u to vrijeme bio najugledniji u Crkvi. On je umirio i ohrabrio svetu Hildegardu iznijevši svoje mišljenje, kako su vizije poslone od Boga i da su u potpunosti ispravne. 1147. godine dobila je i drugo važno odobrenje od pape Eugena III. koji je odobrio mističarki da zapisuje svoje vizije i da o njima javno govori. Od tada je Hildegardin duhovni ugled rastao sve više i više, tako da su je suvremenici nazvali „njemačkom proročicom“.²¹

3.1. Vizije

Sveta Hildegarda propovijedala je o Bogu pa često nastoji dati što opsežniju sliku o povezanosti Boga, svemira i čovjeka. Njezina mudrost pridala joj je veliku važnost i popularnost srednjeg vijeka zbog čega su joj po savjet dolazili kraljevi, svećenici, redovnici i redovnice, pa čak i obični pučani. Ona je svoja duhovna i mistična iskustva zapisala u 3 spisa: *Scivias (Upoznaj putove, 1141.–1151.)*, *Liber vitae meritorum (Knjiga životnih zasluga, 1158.–1163.)* i *Liber divinorum operum (Knjiga božanskih djela, 1165.–1174.)*, a o njima ćemo nešto detaljnije govoriti malo kasnije.²² Također je pisala i propovijedi, hagiografije, tumačenje Pravila sv. Benedikta, a sačuvano je i oko 300 njezinih pisama.

---

²⁰ Usp. *Isto*, str. 23- 24.

²¹ Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 13.

²²Usp. *Isto*, str. 6.

Kao i svi veliki mistici sveta Hildegarda je bila obdarena viđenjima zbog kojih je često podnosila fizička i duhovna trpljenja. Sva iskušenja prolazila je sa velikom strpljivošću, ljubavlju i radošću, a to dokazuje i navod u njenim spisima: „što se slatki miris ruža rađa među trnjem“. Bila je poslušna prema crkvenom autoritetu, osobito u vezi sa svojim viđenjima, a to je, kako i papa Benedikt XVI. navodi, pečat njenog osobnog iskustva Duha Svetoga: „Osoba koja posjeduje nadnaravne darove nikada se njima ne hvasta niti razmeće i prije svega pokazuje potpunu poslušnost crkvenoj vlasti“.²³

Hildegardina mistična viđenja bila su poput proročkih viđenja iz Starog zavjeta. Njezina je posebnost u tome što je vizije uvijek doživljavala pune svijesti, za razliku od većine drugih srednjovjekovnih vidjelaca i mistika. Pisala ih je ili diktirala na latinskom jeziku, s mnogo maštovitosti, slikovitosti i simbolike, oblikujući svijet kroz prožetost biblijskih slika i citata s vlastitom interpretacijom i oblikovanjem.²⁴ Izražavala se pomoću kulturnih i religijskih kategorija svojega vremena, tumačila je u Božjemu svjetlu Sveto pismo primjenjujući ga na razne životne situacije.²⁵

Sve njezine vizije imaju sličnu kompoziciju. Spisi započinju opisom viđenoga kroz slike i bića iz prirode, razne boje, oblike i građevine, potom slijedi tumačenje ili interpretacija koja dolazi od glasa Svjetla istine. Nakon toga započinje meditacija i promišljanje viđenoga, a na kraju slijedi pouka koja je ujedno i savjet za ispravan život pojedinca i zajednice.²⁶

Mistična viđenja sv. Hildegarde obogaćena su teološkim sadržajima. Odnose se na glavne događaje povijesti spasenja i koriste prvenstveno pjesnički i simbolički govor. Tako, na primjer, Hildegarda u svojem najpoznatijem djelu *Scivias (Upoznaj putove)*, kroz trideset i pet viđenja sažima događaje povijesti spasenja, od stvorenja svijeta pa do svršetka vremena. Sa svojom ženskom sposobnošću, Hildegarda kao središte svojega djela odabire i objašnjava temu mistične ženidbe Boga i ljudskoga roda koja je ostvarena u utjelovljenju. Na drvetu križa sklopljen je ženidbeni savez Sina Božjega, Isusa Krista s Crkvom, njegovom zaručnicom, koja je puna milosti i koja je tim savezom postala sposobna podariti Bogu novu djecu u ljubavi Duha Svetoga.²⁷

---

²³ Usp. *Isto*, str. 8.

²⁴ Usp. Marija-Ana Dürriegl, *Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena*, str. 10.

²⁵ Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 16.

²⁶ Usp. Marija-Ana Dürriegl, *Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena*, str. 15- 16.

²⁷ Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 17.

3.2. Mistično iskustvo zapisano u spisima

Hildegarda je svoje golemo znanje iz različitih područja pretočila u svoja najznačajnija djela i oblikovala ih u književnom žanru vizija. Radi se o trima opsežnim knjigama:

- *Scivias* - crkveno učenje pomoću alegorijskih slika, primjera i stihova;
- *Liber vitae meritorum* - djelo koje kroz bogatstvo simbola predstavlja kršćanske moralne datosti;
- *Liber divinatorum operum* – njezino najzrelije i najhermetičnije djelo u kojem povezuje mikrokozmos i makrokozmos na »znanstveni« način.

Sve su to poticajni spojevi vizija, njenih osobnih doživljaja, teološka i moralna promišljanja te nadahnuti književni izričaji. Ukratko bi se moglo reći kako sve njezine vizije, koje je kako navodi doživljavala pri punoj svijesti, a ne u ekstazi, uključuju vizionarski doživljaj, ali i otvaraju put prema znanju i spoznaji. Vizija i vjera uključuju *intellectus fidei*, tj. razumijevanje. U njezinu promišljanju, za razliku od drugih, npr. od Anselma Canterburyjskoga, osnova koja povezuje *fides* i *intellectus* nije *cogitatio* (razmišljanje), nego *videre* (gledanje). Stoga se može reći da Hildegarda svoje vizije donosi kroz slike ili da putem slika prenosi spoznaju i tumačenje različitih sadržaja.²⁸

3.2.1. *Scivias* - Upoznaj putove

Uz dozvolu opata Kuna iz Disibodenberga, započela je s objavljivanjem vizija koje je imala i koji su ujedno i osnova za *Scivias*. Pretpostavlja se da je *Scivias* kontrakcija od *Scivias Domini*, to jest *Upoznajte putove Gospodnje*. Ovo je bilo prvo Hildegardino veliko vizionarsko djelo i jedna od najvećih prekretnica u njezinu životu.²⁹

Deset dugih godina, od 1141. do 1151., Hildegarda je zapisivala na tom široko zasnovanom naviještanju vjere, nastojeći prikazati vječnu povijest Boga i čovjeka te slikovito pokazati put do istinske sreće. Dvadeset i šest pojedinačnih vizija *Sciviasa* kruži na tisućama stranica oko jedne jedine velike teme- teme o čovjeku kojemu je izbavljenje nužno potrebno, a nije u stanju

---

²⁸ Usp. Marija-Ana Dürriegl, Zooantropomorfija u viziji sv. Hildegarde iz Bingena, *Bogoslovna smotra*, 90 (2020.) 1, str. 108.

²⁹ Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, str. 46.

sam to učiniti.³⁰ Hildegarda polazi od slike zore i jutarnjega sunca pa tumači ulogu sv. Benedikta i monaškog života, da bi na kraju naznakom anđeoskih znakova otvorila put prema novoj viziji, novim slikama i tumačenjima.³¹

Scivias je podijeljen u tri dijela nejednakog opsega. Prvi dio sadrži šest vizija koje govore o poretku Božjeg stvaranja. Poredak započinje stvaranjem i padom Adama i Eve. Bog Hildegardi u viziji kaže da njegov Sin skuplja oko sebe nedužne ovčice čije su krštenjem izbavljene od Adamova grijeha. Nakon toga, spominje se struktura svemira koja ima oblik "jaja", i na kraju djelo opisuje odnos tijela i duše te Božji odnos s narodom kroz sinagogu i anđeoske zborove. Hildegarda navodi da između čovjeka i stvorenog svijeta zjapi jaz jer čovjeka muče razne napasti zbog čega je izložen stalnim borbama. Sinagoga je simbol saveza Boga s izraelskim narodom koji kod Hildegarde jedino može izvršiti pripremu izbavljenja. Prema Hildegardinu nauku izbavljenje se ostvaruje jedino unutar Crkve Kristove. Ona Crkvu vidi u punom sjaju, ali nedovršenu jer smatra da se još nije domogla „punine svog postojanja“. Crkva kakvu Hildegarda vidi, trebala bi posvetiti svijet, živjeti s ljudima, s njima patiti i boriti se da nađu put do Boga.³²

Drugi dio sastoji se od sedam vizija koje opisuju otkupljenje. Isus Krist otkupio nas je svojom smrću na križu i tako postao Otkupitelj cijeloga svijeta. Crkva kao Kristova zaručnica i Majka vjernih, svoju djecu hrani tijelom i krvlju Gospodina Isusa Krista, te im poklanja snagu Duha kroz sakramente krštenja, potvrde i Euharistije. U zagrljaj majci, tj. Crkvi, hrli mnoštvo ljudi koje raste i napreduje kao Tijelo Kristovo, sve do njegova ponovnog dolaska, kada će se sjediniti s Ocem i Duhom Svetim, te tako oblikovati Trojstvo.

Treći dio donosi trinaest vizija koje simboliziraju građevinu ukrašenu raznim alegorijskim likovima i vrlinama. Povijest Božjeg kraljevstva i hodočasničkog Božjeg naroda Hildegarda je upotpunila slikom fantastično izgrađene zgrade sa stupovima, tornjevima i zidovima, u kojoj su cjelovito prikazana teološka značenja i pojmovi. Dijelovi te veličanstvene građevine čine „stupovi Izbaviteljeva čovječanstva“, „toranj Crkve“ i „svjetleći zidovi“. Ovaj završni dio *Sciviasa* započinje s viđenjem Boga koji sjedi na kraljevskom prijestolju u punini svijetla, a završava presudnom borbom čovjeka i vrlina za donošenje pravedne odluke koju Hildegarda

---

³⁰ *Isto*, str. 48.

³¹ Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 23.

³² Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, str. 48-50.

prikazuje u svom misterioznom igrokazu *Ordo virtutum*, o kojemu ćemo detaljnije saznati malo kasnije.³³

Djelo *Scivias* najopsežnija je Hildegardina vizija koja u sebi ujedinjuje viđenje, audiciju, tumačenje, raspravu i pjesničke odlomke. Ona polazi od slike koja je čitatelju već od prije poznata, zatim prelazi na tumačenje (egzegeza, kateheza, moralna pouka, upozorenje, apel), a kraj zaključuje opet slikovito jer u čitatelju njenih vizija želi slikom pobuditi nove asocijacije i bolje razumijevanje onoga što je kazano, odnosno pročitano. Hildegarda ne samo da iznosi ono što gleda, već to i sama alegorijski tumači te nastoji dati teološko razmatranje i moralnu pouku za primatelja. Ovakav Hildegardin stav se odnosi na Crkvu, na njezinu zadaću u povijesti i u svijetu, te na opasnosti koje na nju vrebaju jer je đavao u svojoj zavisti napada brojnim iskušenjima.³⁴

3.2.2. *Liber vitae meritorum* - Knjiga životnih zasluga

Knjiga je nastala vjerojatno između 1158. i 1163. godine. Središnji lik djela je čovjek, a tema djela jest borba Dobra i Zla, kreposti i grijeha, u kojoj se odvija život svakog pojedinca.

Djelo opisuje 35 sukoba grijeha s krepostima koje ih svojim riječima kore i pobijaju. Zatim se tumače takva bića, zašto tako izgledaju i otkuda potječe zlo koje se u njima nalazi.

Svaki odsječak vizije počinje gledanjem grijeha i slušanjem riječi. Prvo se navodi što se vidi, kako izgleda biće, potom se i samo to biće oglasi i na kraju se čuje odgovor vrlina iz oblaka, koje je najčešće u obliku pokuda i pouka. Nakon toga slijedi Hildegardino moralno, egzegetsko ili pastoralno tumačenje onoga što je viđeno i zašto je to tako. Na kraju svakog odsječka zapsan je slikovit, ali dramatičan opis kako bi se takvi ljudi trebali mučiti i što oni mogu učiniti kako bi izbjegli takve muke.

Treba naglasiti kako su Hildegardine vizije najčešće povezane sa slušanjem glasa Živoga Svjetla koje tumači ono što je vidjela. Na koncu ona uvijek naglašava: “Et uidi, et intellexi hec, – tj. daje do znanja da je vidjela i razumjela. To je također njezina posebnost, jer joj nije važno

---

³³ Usp. *Isto*, str. 50- 51.

³⁴Usp. Marija-Ana Dürrigl, *Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena*, str. 13-14.

samo prenijeti ono što vidi, gleda ili čuje u svojim mističnim doživljajima nego želi prvo promisliti o viđenom, protumačiti sadržaj vizija i to zaključno prenijeti u obliku pouke.³⁵

Sveta Hildegarda opisuje čovjeka kao jedinstvo tijela, osjeta, duše, duha i razuma. Čovjek je središte svijeta i vrhunac stvaranja. Prema tome, Hildegardina vizija odnosi se na čovjeka, kao pojedinca, ali i na ukupnu povijest svijeta u smislu svega stvorenoga. Na pitanje: »Što je i kakav čovjek?« ona odgovara slikovito, polazeći od stvaranja i utjelovljenja, pa je njezina antropologija kristocentrična, a kozmologija antropocentrična i teološka. Za razliku od drugih teologa XII. stoljeća, Hildegarda tumači slike novim slikama. To je njezin prepoznatljiv i jedinstven pristup egzegezi Svetog pisma, ali i tumačenju transcendentnoga, božanskoga i vječnoga, ljudskom jeziku neizrecivoga.³⁶

Liber vitae meritorum pomalo se razlikuje od drugih Hildegardinih vizija po tome što ona u ovom djelu uobličava zooantropomorfiju. Drugim riječima, zoomorfna, antropomorfna i monstruoza bića svojim izgledom, ponašanjem i riječima ilustriraju pojedine grijeha čineći ih tako bliskima mašti i srcima primatelja. Za razliku od starijega vizionarskog djela *Scivias* ili glazbeno-scenskoga djela *Ordo virtutum*, u kojima se kao personifikacije pojavljuju upravo vrline i kreposti, u *Liber vitae meritorum* se vizionarki pokazuju grijesi i opačine, dok se vrline tek čuju, ali se ne vide, jer su zastrte olujnim oblakom.³⁷

Neobična stvorenja ili ukazanja Hildegarda naziva slikom, obličjem ili pojavom, jer je ona, za razliku od nekih drugih srednjovjekovnih vidjelaca, svjesna da joj Bog, to jest, Živo Svjetlo pokazuje tajne života i kozmosa kroz slike i simbole, koje onda ona "za nas", za kasnije primatelje (kojima je mistična ili spiritualna vizija strana i nedokučiva) promišlja, obrazlaže i tumači. Ta bića nisu "za sebe", a nipošto "po sebi" zla, već su sva dio Božje ljubavi.³⁸

Hildegardine vizije često su spoj različitih žanrova i tipova rasprava. *Liber vitae meritorum* je s jedne strane po svojoj dramatičnosti, maštovitost i izboru stilskih figura književno djelo, dok je s druge strane teološko djelo koje u sebi ponekad sadrži moralno, didaktično, pastoralno, eshatološko, pa čak i dogmatsko. Govor je izražen kroz alegoriju, personifikaciju i čudesno i pomoću toga se omogućuje širi pogled i dublje razumijevanje. Upravo taj pogled i dublje razmišljanje potiče na ključni pojam koji krije *Liber vitae meritorum*.

---

³⁵ Usp. Marija-Ana Dürriegl, *Zooantropomorfija u viziji sv. Hildegarde iz Bingena*, str. 111.

³⁶ Usp. *Isto*, str. 109.

³⁷ Usp. *Isto*, str. 120.

³⁸ Usp. *Isto*, str. 121.

Kao i u drugim svojim vizijama, tako i u *Libervitaemeritorum* Hildegarda također povezuje jednoznačnost pojmova s višeznačnošću slika. Ljudski jezik nije dostatan govoriti o Bogu i transcendenciji, pa se stoga često okrećemo prema simbolici i metafori. Međutim, simboli su uvijek višeznačni pa ih je potrebno i znati ispravno protumačiti. Zato Hildegarda, nakon slikovitih opisa, uzbudljivih bića i njihovih riječi redovito ubacuje interpretaciju i objašnjenje.³⁹

3.2.3. *Liber divinorum operum* - Knjiga božanskih djela

Uz svaki iskaz vezan uz neku prirodnu pojavu ili stvorenje, Hildegarda nastoji stvoriti poveznicu između tvarnoga, vidljivoga, "prirodnoga" i transcendentnoga. Tako o stvaranju životinja i ljudi u svojem posljednjem i najvećem vizionarkom djelu *Liber divinorum operum*, napisanog između 1165. i 1174. godine, ona navodi da je Bog prilikom stvaranja čovjeka ucrtao u njega sveobuhvatno stvaranje. Ovo je Hildegardin kozmološki spis u kojemu nastoji prikazati zajedništvo pomoću, moglo bi se reći, pomalo smiješnog uspoređivanja sveukupnih elemenata svijeta i čovječjeg života. Jednostavnije rečeno, čovjek time što je stvoren na sliku Božju, sposoban je prepoznavati sličnosti i poveznice svijeta koje ga okružuju. Njegova je osobitost to što može povezivati vidljivo, materijalno s duhovnim, transcendentnim, bilo da je riječ o odnosu sličnosti ili suprotnosti.⁴⁰

Djelo nam prikazuje deset vizija raspoređenih u tri dijela, koje nam žele predočiti različite načine razumijevanja odnosa između Boga i njegova stvorenja. Knjiga božanskih djela također kao i sva ostala Hildegardina djela, započinje s vrlo dojmljivim prikazom Boga, viđenjem u kojemu se Stvoritelj pojavljuje kao *vita integra*, to jest, posvemašnji život i žarka snaga, koji su prikazani u ulozi predivnog muškarca. Središtu kozmičke vrtnje čini čovjek koji u svojim rukama drži sve elemente i stavlja ih u pokret. Tijelom povezan sa svim živim stvorenjima, čovjek je uključen u prirodne smjernice kako bi njima upravljao, te predan Bogu sa svijetom u svojim rukama, čovjek živi u Božjoj ljubavi i sluša glas koji ga poziva na odgovornost za sva stvorenja.⁴¹

---

³⁹ Usp. Marija-Ana Dürriegl, *Zoantropomorfija u viziji sv. Hildegarde iz Bingena*, str. 122.

⁴⁰ Usp. Christian Feldmann, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, str. 157.

⁴¹ Usp. *Isto*, str. 185- 186.

U nijednom drugom spisu kao u *Liber divinatorum operum* nije tako jasno rečeno da je čovjek stvoren za radost, samo što se ta radost ne svodi na bezobzirno uživanje pojedinca. Navodi kako čovjek nije slučajni proizvod evolucije koji bi sa svojim životom mogao činiti sve što ga je volja. Bog je stvorio čovjeka kao biće koje je ljubljeno i dostojno spasenja, kao svoju sliku i partnera na zemlji.⁴²

Liber divinatorum operum opisuje povijest palog i otkupljenog čovjeka u tajanstvenim slikama. Te slike pokazuju Boga koji je svijet pozvao u život te da On ostaje u svojim stvorenjima prisutan, kako bi im dao smisao i smjer. Bog koji je vladar svega stvorenoga, nosi svijet, uređuje svemir i iskorjenjuje svaku pobunu protiv svojih nauma. On povijesti, koju Hildegarda oslikava jednim jedinim velikim potezom, daje smisao od samih početaka čovječanstva pa sve do posljednjeg suda.⁴³

Negdje na sredini knjige *Liber divinatorum operum* ponovno susrećemo viđenje drugog svijeta u kojem Hildegarda opisuje mjesta u čistilištu koja je Bog stvorio i osmislio. Opisuje paklene muke i nebesku sreću, ali ovoga puta jako siromašno prikazuje onostranosti.⁴⁴

Hildegardin pogled na svemir pomaže čovjeku da prigrli svijet kojega je Bog s ljubavlju stvorio. Taj pogled sažima nam čitavu teologiju u svega nekoliko stihova koje Hildegarda zapisuje u svom Hvalospjevu, a ono glasi ovako:

„Od najnižih nizina
do najviših zvijezda preplavila je ljubav svemir,
svakome se ljubazno razdaje,
pa čak i Kralju, najvišem,
šalje poljubac mira.“⁴⁵

S obzirom da Hildegarda ovdje često polazi od samog postanka i stvaranja, mnogi teolozi ovo djelo nadovezuju na Prolog iz Ivanovog evanđelja (Iv 1, 1-14), osvrćući se osobito na razmišljanje o značenju „U početku bijaše riječ...“. Zbog toga mnogi objašnjavaju da je djelo

---

⁴² Usp. *Isto*, str. 186.

⁴³ Usp. *Isto*, str. 189.

⁴⁴ Usp. *Isto*, str. 190.

⁴⁵ Usp. *Isto*, str. 158.

Liber divinatorum operum, na mnogo načina postalo prošireno objašnjenje Prologa za Ivanovo evanđelje.⁴⁶

4. UTJECAJ SVETE HILDEGARDE NA DRUGIM PODRUČJIMA

4.1. *Symphonia harmonia ecaelestium revelationum* - Simfonija sklada nebeskih objava

Budući da je bila obdarena i umjetničkim talentom, sveta Hildegarda počela je sastavljati himne, antifone i pjesme. Glazbeno stvaralaštvo započela je tek u četrdesetoj godini, a svoju skladateljsku karijeru okrunila je nizom zbirki tekstova i napjeva, koje nastaju od 1150. do 1160. Skladala je ukupno 77 djela od kojih su 43 antifone, 18 responsorija, 7 himana, 7 sekvencija i drugih liturgijskih i pobožnih skladbi te liturgijsku igru *Ordo virtutum* (*Red vrlina*), nastalu 1150. ili 1151. godine.⁴⁷

Sve njene skladbe sabrane su pod naslovom *Symphonia harmoniae caelestium revelationum* - *Simfonija sklada nebeskih objava*. Simfonije su se s radošću često izvodile u njezinim samostanima, a širile su ozračje vedrine i radosti koje su stigle i do nas danas. Za Hildegardu je, čitavi stvoreni svijet simfonija Duha Svetoga, koji je sam u sebi radost i veselje.⁴⁸

Hildegardina *Symphonia harmoniae caelestium revelationum* nastala je 1150., a zapisana je tek oko 1175. Hildegarda je željela istaknuti nebesku dimenziju koju je glazba prenosila, ali i uputiti da ova glazba ima oblik najuzvišenijega hvalospjeva u kojem odzvanjaju tonovi nebeskih sfera. Nama danas, dostupna su dva rukopisna kodeksa u kojima pronalazimo Hildegardino himnodijsko glazbeno stvaralaštvo. Riječ je o Villarenškom kodeksu koji je sačuvan u Denedermondeu u Belgiji pod signaturom br. 9 i kodeksu iz Wiesbadena broj 2. Napjevi zapisani u ovim rukopisnim glazbenim izvorima posvećeni su apostolima, mučenicima, ispovjednicima i svecima.⁴⁹

---

⁴⁶ Usp. *Isto*, str. 157- 159.

⁴⁷ Usp. Marija-Ana Dürrigl, *Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena*, str. 9.

⁴⁸ Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 19.

⁴⁹ Usp. Hana Breko, *Skladateljsko mistički svijet srednjovjekovne vizionarke*, WAM, Zagreb, 2016., str. 3.

U smislu europske lirike srednjega vijeka Hildegarda iz Bingena govori osebnim i neobičnim jezikom, a njezina je poezija puna simbolike i slikovitih opisa mistične ljubavi. Tako, na primjer, riječ *ecclesia* (crkva) u Hildegardinom svjetonazoru simbolizira djevicu mučenicu koja je podanica Jaganjca Božjega. Hildegardina je poezija puna anafora, tj. početaka stihova s istom riječju ili stihom, zatim superlativa i zaziva, kao i vrlo zamršenih rečeničnih nizova s čestom uporabom participa i genitiva. Gotovo svi njezini himnički napjevi bili su posvećeni Blaženoj Djevici Mariji, djevicama, Duhu Svetom, svetoj Uršuli, svetomu Benediktu, i crkvenim ocima i prorocima.⁵⁰

Hildegardu kao nadahnutu pjesnikinju nije zadovoljavalo samo slušanje glasova prirode i njihovo oponašanje u glazbi. Ona je detaljno analizirala životinjski svijet, biljke i minerale. U tom je slijedila savjete jednog od najistaknutijih redovnika reda Cistercita, Bernarda od Clairvauxa, koji kaže: "Šume će te naučiti više od knjiga".⁵¹ S obzirom da je Hildegarda bila žena slaboga zdravlja, ona je iz vlastitog iskustva bila upoznata sa sukobom između iznimne mentalne energije i slabosti tjelesne snage. Ovaj je sukob bio prisutan u srednjovjekovnim događajima, točnije u događajima dvanaestog stoljeća, te je smatrala da su upravo ljudska bića ta koja donose sve nesreće: "I čuh elemente svijeta okrenute čovjeku Boga s ostrim plačem. Nismo više u stanju pokrenuti se i slijediti svoj put u skladu s na čelima našega učitelja. Jer nas čovjek smeta i protresa... Zelena snaga (Viriditas) je uništena u ogromnom nizu oblaka ljudi!".⁵²

4.1.1. *Ordo virtutum* - Red vrlina

Hildegardina vokalna glazba, nastala u dvanaestom stoljeću, ponekad se svrstavala u kasno gregorijansko pjevanje. Iako ta glazba doista zadržava formu gregorijanskoga korala i pokazuje mnoge karakteristike gregorijanskoga pjevanja, ona se od njega bitno razlikuje svojom posebnom muzikalnošću i stilom. Glazba Hildegarde iz Bingena širokog je i velikog melodijskoga opsega, za razliku od gregorijanske glazbe koje je imala opseg od najviše jedne oktave. To upravo odgovara širini i svojstvu njezine spisateljske i stvaralačke osobnosti. Glazbeni oblik Hildegardinoga skladanja sastoji se od ponavljajućih motiva unutar jednog određenog napjeva, to jest, od karakterističnih motiva koji pripadaju istom obliku. Melodijski

---

⁵⁰ Usp. Isto

⁵¹ Usp. Isto

⁵² Usp. Isto

pokret varira između tonike i dominante i vraća se na kraju napjeva opet na toniku. Jednakost s gregorijanskim pjevanjem, jest to što je melodija Hildegardinih skladbi usko povezana sa značenjem samog sadržaja satkanon u tekstu.⁵³

Prvi Hildegardin tekst, a ujedno i najpoznatiji, *Ordo virtutum* (Red vrlina) napisan je oko 1138. godine, dok kompozicija na taj tekst nastaje malo kasnije, oko 1151. godine. U *Redu vrlina* Hildegarda iznosi svoje mistično viđenje svemira kao raskol između kozmičkih sila prikazanih alegorijskim likovima, Vrlinama, njih sedamnaest, i sila zla koje predvodi Đavao. Igra započinje s Patrijarsima i Prorocima te simbolima Starog Zavjeta koji s divljenjem promatraju Vrline koje donose novozavjetnu poruku ljubavi. U središtu igre je ljudska Duša kojoj je Dobro urođeno, ali nije posve jaka da se odupre od ponude Đavla, pa se ponekad dogodi da poklekne tim đavolskim ponudama. Duša uz pomoć Vrlina spoznaje svoje padove i čini sve kako bi se od njih oporavila i vratila jedinstvu sa svojim Tvorcem, pa se tako Đavo uzalud trudi da privuče Dušu, koja to neopozivo odbija. Iako nastanak ovog djela datira iz vremena dramskih pokušaja crkvenog prikazanja u raznim zemljama, ovaj Hildegardin tekst se od njih odvaja svojom alegorijskom naravi, najavljujući moralitete koji će se javiti tek nekoliko stoljeća poslije.⁵⁴

4.2. Medicina

Za prijevod i interpretaciju Hildegardinih vizionarskih djela iz medicine zaslužne su prvenstveno redovnice opatije sv. Hildegarde u Eibingenu i povjesničar medicine, profesor i doktor Heinrich Schipperges. Austrijski liječnik Gottfried Hertzka bio je zainteresiran za Hildegardinu medicinu i krenuo u njezino istraživanje i razvoj. Također je objavio nekoliko knjiga o Hildegardinoj medicini i liječenju kako bi njezina prirodna medicina postala pristupačnija suvremenom svijetu. Na dalje, imamo Wigharda Strehlowa, njemačkog ljekarnika koji je istraživao sintetičke lijekove, ali i prirodne metode liječenja. Svojom zainteresiranošću susreće se sa Hildegardinim vizijskim zapisima. Tako se četrdesetak godina ispitivalo više od petsto lijekova i postupaka liječenja prema Hildegardinoj medicini. Na koncu su se njezini

---

⁵³ Usp. *Isto*

⁵⁴ Usp. *Isto*, str. 4.

savjeti pokazali uspješnim i zahvaljujući tom uspjehu, njihova je primjena poznata i nama danas.⁵⁵

Usprkos svim uspjesima Hildegardina medicina bila je potpuno zaboravljena osamsto godina. Njezine knjige o liječenju nisu se nikada ozbiljno promatrale pa čak ni kada je prije sto godina u Kraljevskoj biblioteci u Kopenhagenu bio otkriven njezin medicinski rukopis *Cause et Curae*, niti kada je kardinal Pitra njezinu knjigu o lijekovima *Physica*, preveo na latinski jezik. Smatra se kako je razlog toga bio srednjovjekovni pristup bolesti i liječenju. Naime, u to doba se nije pridavalo veliku važnost liječenju ni bolestima kao što je to primjer današnje medicine. Osim toga Hildegardina djela u to doba su bila dostupna samo uskom krugu svećenstva koje je uglavnom i bilo zainteresirano za njezina teološko-antropološka djela. Sadržaj i poruke Hildegardinih djela bile su također teško razumljive običnom puku tako da postoji jako malo prijepisa njezinih vizionarskih knjiga, a posebno onih s medicinskim sadržajem.⁵⁶

U svojim medicinskim knjigama opisuje primjenu ljekovitog bilja, začina, minerala, dragog kamenja, te daje recepture i upute za post, kupke i saune. Nigdje se ne pronalaze navodi da je Hildegarda ikada liječila bolesne, ali znamo da je njezina medicina bila vezana samo uz njeno vizionarsko pisanje i čudotvorna ozdravljenja koja su se događala u njezinoj prisutnosti.⁵⁷

Temelj Hildegardine medicine jest povezanost čovjeka s prirodom koja ljekovito djeluje na njega⁵⁸ pa bi čovjek zato trebao slijediti šest zlatnih životnih pravila:

- potrebno je pravilno birati prehrambene namirnice jer su one ujedno i lijekovi za život;
- treba živjeti u skladu s prirodom jer je uporaba proizvoda iz prirode važna za zadržavanje i ponovno uspostavljanje zdravlja;
- kretanje, odmor i molitvu treba dovesti u zdravu ravnotežu;
- paziti na prirodni ritam spavanja i redovito kretanje jer uravnotežen san i budnost pomažu oporavku izmorenih i napetih živaca;

---

⁵⁵ Usp. Suzana Ivić - Anamarija Bekavac, Hildegardina medicina u svjetlu suvremene fitoterapije, u: *Farmaceutski glasnik*, (2014.) 70, str. 87-98.

⁵⁶ Usp. *Isto*, str. 89– 90.

⁵⁷ Usp. *Isto*, str. 90.

⁵⁸ Usp. Hildegard iz Bingena, *Ozdravljenje tijela i duše: Zdravlje i životna snaga. Praktični savjeti za pozitivno oblikovanje života*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 2002., str. 21.

- pomoću različitih kupki i sauna potrebno je često čistiti tijelo od nakupljenih otrova kako bi se provela detoksikacija krvi, limfe i vezivnoga tkiva;
- najvažnije je unaprjeđivati svoje duhovno zdravlje, a time i svoj imunitet, preobražavajući negativnost svojih briga, muka i ovisnosti u pozitivnu snagu ljubavi i radosti.⁵⁹

Osim ovih šest načela sveta Hildegarda koristila je i sustav četiriju elemenata i sustav četiriju duhovnosti, a to su *vatra* koja se nalazi u mozgu, koštanoj srži i krvi, *voda* koju nalazimo u tekućini tkiva i krvi, zatim *zemlja* koja se također nalazi u tkivu i koštanom sustavu čovjeka i na kraju je *zrak* kao sastavni dio disanja i uma.⁶⁰

4.2.1. *Physica*—Knjiga o lijekovima

U knjizi *Physica* Hildegarda objašnjava bit prirodnih sila u živim bićima te kako se za istinsko izlječenje treba obratiti i duhovnoj strani bolesti, to je tako zvani, holistički pristup. Kao najvažnije načelo liječenja Hildegarda iz Bingena navodi dijetu i uredan život. Ona je za uravnoteženu prehranu postavila zdrava načela. Govori o opasnosti jako vrućih ili potpuno sirovih jela koja mogu oslabiti funkciju probave, kao i opasnostima uživanja velikih količina mesa i masnoća. Stoga u djelima preporučuje povrće, žitarice, određene vrste mesa i razne plodove mora.⁶¹ Na dalje saznajemo kako se nerazumnim postom organizmu uskraćuje zelena, to jest, životna snaga, koja često uzrokuje mrzovolju i zasićenost što je gore nego da tijelu priuštimo pravilnu prehranu. Zato Hildegarda u svojoj medicini povezuje i psihološku, odnosno duhovnu stranu čovjeka. Opisuje svakodnevne oblike psiholoških i duhovnih stanja koji utječu na tijelo pojedinca.⁶²

Nedostatak vjere je za Hildegardu uzrok svih zala, dok nam vjera povećava uspješnost svakog liječenja. Hildegardaima određeni recept za svaku bolest, ali navodi da njezina medicina ne može izliječiti svaku osobu. Iako je većina bolesnika pozitivno reagirala po preporuci

---

⁵⁹ Usp. Wighard Strehlow, *Sveta Hildegarda i hrana kao lijek: Namirnice i recepti*, Verbum, Split, 2018., str. 16-17.

⁶⁰ Usp. Suzana Ivić - Anamarija Bekavac, *Hildegardina medicina u svjetlu suvremene fitoterapije*, str. 90.

⁶¹ Usp. *Isto*, str. 91.

⁶² Usp. Hildegard iz Bingena, *Ozdravljenje tijela i duše: Zdravlje i životna snaga. Praktični savjeti za pozitivno oblikovanje života*, str. 36-40.

njezinog liječenja, ona u svojim medicinskim djelima napominje da sve što je zapisala dolazi od Boga koji će odlučiti hoće li oni biti izliječeni ili ne.⁶³

Unatoč modernizaciji suvremene farmacije i medicine danas je ipak sve veći interes za liječenjem ljekovitim biljem. Alternativna newageovska medicina nastojala je prisvojiti svetu Hildegardu zbog njezine medicine, ali, kao što doktor Wighardom Strehlowom, voditelj Hildegardinog centra „kršćanske medicine“ u mjestu Allensbachu u Njemačkoj i zaljubljenik u medicinu sv. Hildegarde, ističe: „Njezina se medicina temelji na vjeri u Krista, kristalno jasnu kršćanstvu koje nema apsolutno nikakve veze s ezoterijom i sličnim metodama“.⁶⁴

4.3. Molitve i meditacije

Kao i njezina velika djela u cjelini, tako i pojedinačne molitve i meditacije daju svjedočanstvo borbi Boga i čovjeka sa silama zla. Hildegarda je stajala u sredini te borbe. Ipak ne ostaju njeni tekstovi prvenstveno u oblasti asketskog, moralnog ili psihološkog, nego zadiru u svijet transcendentnog, tamo gdje se Bog bori na strani čovjeka, pomaže mu svojom milošću, i oživljava ga i jača svojim sakramentima i poklanja mu učešće u svom životu. Još i više: molitve pokazuju da ljudska bijeda i ljudska radost iziskuju osobno sudjelovanje Bogočovjeka. U njegovu smrt, uskrsnuće i uzašašće u nebo uključeni su ljudi i sve što ih pokreće, i tako su otkupljeni, proslavljeni i primljeni u Boga. To žele iskazati slike, koje Hildegarda tako obilno koristi, i koje su u mnogo slučajeva uzete iz Svetog pisma.

Kajanje i pokora nisu pri tome samo ispravljanje nanesene štete, nego doprinos tumačenju borbe između Boga i zla. Grijeh je plod posve osobne odluke. Kajanjem, pokorom i primanjem sakramenata unosi čovjek ljubav u mržnjom ispunjen svijet. On može primiti u posjed Božju ljubav i tome pokloniti svoju ljubav. To žele uvijek izraziti Hildegardine molitve.⁶⁵

---

⁶³ Usp. Suzana Ivić - Anamarija Bekavac, *Hildegardina medicina u svjetlu suvremene fitoterapije*, str. 92.

⁶⁴ Usp. Benedikt XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, str. 7.

⁶⁵ Hildegarda iz Bingena, *Zagrljena živim svjetlom: Proročke riječi i molitve*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 1997., str. 73- 74.

4.3.1. *Zagrljena živim svjetlom* – proročke riječi i molitve

Zagrljena živim svjetlom je Hildegardino djelo koje započinje s dramom Boga i čovjeka. Ta drama pokazuje kako svaki pojedinac ima svoje izvore rana i kao takav, on je od rođenja nezaštićen, kako bi ga Bog mogao zaštititi. To možemo shvatiti iz navoda da čovjek potječe od Boga, po njemu živi, diše njegovom snagom i hrani se iz tog odnosa. Sve te rane povezane su sa borbom u kojoj bi čovjek trebao napustiti samoga sebe i vratiti se kući. Povratak kući podrazumijeva nadu u dolazak k nebeskom Ocu, prihvaćanje Božje snage i ostvareno jedinstvo s njim. Stoga se borbom čovjek pokušava otrgnuti od svojih prljavih djela, jer prema Hildegardi, borba jest optuživanje samoga sebe da ne bi ponovno pali u ralje zla i zadobili nove rane. Zahvaljujući Božjoj brizi o nama, na kraju čovjekove borbe dolazi spas u kojem ga Bog ljubi i tako svojom ljubavlju gradi jedinstvo s čovjekom.⁶⁶

U ovom djelu Hildegarda nas želi uputiti na ispravnu molitvu kako ne bismo bili ranjavani neuspjelim borbama, nego kako bismo uvijek mogli ustrajno i čvrsto živjeti u jedinstvu sa Stvoriteljem.

Svaka molitva, prema Hildegardi, započinje zapisom onoga što vidi i čuje. Ona riječi ne uzima niti od sebe same niti od nekog drugog, nego ih prima u nadnaravnom viđenju, od Glasa s neba. Hildegarda iznosi sva viđenja u ogledalu vjere u kojemu spoznaje samoga Boga. Nadalje, navodi i da zbog svog ograničenog uma uvijek sebe stavlja na posljednje mjesto jer sebe kao takvu ne smatra da je dostojna zvati se čovjekom. Plaši se i zbog tog straha ne usuđuje se izgovoriti Božje tajne. Međutim Bog joj otklanja strah i navodi je da govori onako kako je poučena od njega i da to dalje prenese. Hildegarda često moli i za druge, tj. u svojim molitvama nikad ne uključuje samo sebe, nego je više usmjerena na čovjeka i traži od Boga da ga ujedini u krilo svoje milosti kako čovjek ne bi nikada bio odvojen od njega. Ona slavi Boga jer je uklonio sve zlo, pobijedio je neprijatelja već od samoga iskona i tako spasio čovjeka. Također, ona od Boga traži od da spasi čovjeka koji čita i sluša ono što je prenijela u svojim spisima, jer smatra da su njezini spisi pokazatelji i početak Isusovih otkupiteljskih djela.⁶⁷

Bog nas je stvorio na svoju sliku i priliku kako bi čovjek mogao djelovati primjereno njemu. Tako i svog Sina oblači ljudskom odjećom tijela i kao takav pokazat će se kao Bog i živi život svega stvorenja. U svom predviđanju On je unaprijed znao što želi jer su njegova predviđanja

---

⁶⁶ Usp. *Isto*, str. 6 – 16.

⁶⁷ Usp. *Isto*, str. 19 – 24.

u središtu Njegove moći. U tim svojim djelima Bog pokazuje ljubav prema čovjeku. Hildegarda navodi da Bog sve čudesno stvara, stoga je i čovjek sam po sebi čudesan. On je čovjeku dao razum i u njemu je prikazao svoju sjenu, jer čovjek stalno traga za Bogom, ali ga potpuno ne može spoznati. Prema tome, Hildegarda slikovito objašnjava da je čovjek zahvaljujući razumu postao Božja sjena. Ta sjena je dokaz da Stvoritelj postoji i čovjek, prema tome, svojim čudesima dokazuje Božju svemoć. S druge strane, đavo ne prihvaća istinski i pravi život, pa čovjeka često navodi na grijeh. Tu se čovjeku javlja kajanje i poniznost u kojem traži od Boga ljubav kako bi se mogao ponovo ujediniti s njim. Zbog toga Bog šalje Sina u krilo Djevice na zemlji, koji će pobijediti zlo i obrisati sve grijeha čovječanstva. Ta ljubav ne prezire čak ni grešnike, nego se štoviše trudi oko toga da svima donese spasenje. Zato nam ona omekšava srca i dopušta kajanje. U toj ljubavi Bog nam svojom milošću ispunja dušu, koja nam tjera tamu i obasjava nas Svjetlom pomoću kojeg možemo dalje kročiti životnim stazama.⁶⁸

Čovjek vjernik, u svojoj nutрини je iskusio Božji odgoj i plaši se svih opomena jer zna da neće biti pošteđen i to ga dovodi do kajanja. Također se plaši i ako ide lakomislenim i samovoljnim putovima, da će sve do starosti ostati grešan ili da se u potpunosti neće uspjeti odreći grijeha, iako prema njemu osjeća gađenje i prijezir iz dubine boli i žalosti. U tom trenu duša nas podsjeća da su u njoj skrivena dobra djela i da pomoću nje činimo dobro sve do samog ispunjenja. Hildegarda ovo slikovito prikazuje u obliku kotača. Navodi da kada s gađenjem, poradi svojih grijeha dođemo u doba starosti, tako što nas grijehenje više ne raduje, i kada možemo ukrotiti svoj život i popraviti grijeha, ali to ipak ne izvršavamo, tada postajemo kao kotač koji se okreće bez čvrstog oslonca. Nadalje, ona kaže da ju je uvijek vodila Božja milost, i da je u svojim djelima pravednosti spoznala Boga. Zlim djelima samu sebe odbacuje, ali je usprkos svemu spoznala Božju veličinu i prihvaćenost jer je Bog nikada nije napustio. Tako i čovjek vidi svoje rane prije nego mu smrt pokuca na vrata života i u svojim patnjama traži bolesničko pomazanje i liječnika. Tim pomazanjem, čovjek će se pokajati i isprati svoje teške rane isprljane grijehom. Bog je za nas veliki liječnik svih bolesti i patnji te želi oživjeti čovjeka na nov način, nakon što se čovjek pokaje za svoje grijeha. Kajanjem nam Bog daje sredstva za izlječenje, to jest spasenje. Ako je patnja malena, ona će se lako izliječiti, ali ako je teška tada čovjekovo pokajanje mora biti čvrsto i veliko.⁶⁹ U Bibliji, odnosno, psalmu 63,7-8 prikazano je čovjekovo pokajanje, te ono navodi: „Na postelji se tebe spominjem, u bdijenjima noćnim mislim na tebe. Ti postade meni pomoć, kličem u sjeni krila tvojih.“ Hildegarda pomoću psalma

---

⁶⁸ Usp. *Isto*, str. 25 – 35.

⁶⁹ Usp. *Isto*, str. 38 – 44.

želi prikazati da je čovjek najsvjesniji svojih grijeha tek pri koncu života. Objašnjava da je čovjek malen pred Bogom, traži pokajanje i spas od Boga i kao takav uvijek se raduje nakon što je oslobođen teškog grijeha, jer ga je Bog obranio i zaštitio. Čovjeku je tada lakše jer njegova duša čezne za dobrim djelima kako bi mogao vječno slaviti Boga.⁷⁰

Svoje djelovanje Bog ostvaruje snagom svoga duha. Dar Duha Svetoga usmjeruje nas prema nebeskoj ljubavi jedinoga Boga. Stoga Hildegarda navodi da se trebamo plašiti Oca, ljubiti Sina i dopustiti Duhu Svetomu da nas ispuni žarom božanske ljubavi. Bog je, prema Hildegardi, otvorio oblake i izlio vodu krštenja na nas kako bi nas vratio natrag k sebi i oprostio nam grijeh. Stoga nam je krštenjem ispran iskonski grijeh koji smo primili po Adamu, ali i svi naši ostali grijesi. Krštenjem također primamo dah Duha Svetoga, postajemo sudionici u njegovoj svetosti i tako krštenje postaje primarno, pa čak i najvažnije djelo po kojemu smo spašeni. Drugo Božje djelo spasenja jest otkupiteljski čin, po kojemu Otac šalje Sina koji će kao čovjek biti rođen od Marije, da nas svojom smrću na križu, otkupi iz izgubljenosti, kako bi Bog mogao prebivati u nama, ali i mi u njemu. Sve što je Bog stvorio, načinio je u ljubavi, poniznosti i miru. Zato i čovjek ispunjen ljubavlju, u svojoj poniznosti može pronaći mir. Ako čovjek živi u ljubavi neće pasti u propast, jer je Božja ljubav snaga koja nas liječi i vođeni tom božanskom ljubavlju sjedinjujemo se s Bogom i braćom na zemlji sve do konca našega života, nakon kojega ćemo uživati plodove našeg spasenja u krilu nebeskog Oca.⁷¹

---

⁷⁰ Usp. *Isto*, str. 45.

⁷¹ Usp. *Isto*, str. 49-59.

ZAKLJUČAK

Iz svega navedenog zaključno možemo reći da lik ove žene blista jasnoćom istinite svetosti življenja i originalnog nauka. Njezin ugled, koji je stekla vizijama primljenih od Boga, uvelike nadilazi granice vremena i društva u kojemu je živjela, ali također i vremena u kojemu mi danas živimo. Kod svete Hildegarde uočavamo, izniman sklad svakidašnjeg života i nauka. Ona nasljedovanjem Krista traga za Božjom voljom koja se kod nje očituje kroz krepostan život, koji vodi velikodušnošću i pravilom svetoga Benedikta. Iskusila je proročki zadatak poput starozavjetnih proroka, te je svoje poslanje, to jest viđenje, primala kao događaje pune milosti. Sve što je primila, navodi često, da je došlo od Boga, točnije, od nebeskog glasa. Hildegardina vizionarska iskustva opisuju nam božju ljubav kroz mnoštvo slika. U svojim djelima prenosi sve što je doživjela, te često navodi da je prolazila kroz mnoge patnje i boli, zbog svog poslanja, i da je zbog toga bila neuka i boležljiva ženica. Svoja mistična iskustva prenosi u velikoj trilogiji. Zahvaljujući, osobama koje su pomagale Hildegardi u zapisivanju njenih spisa, sačuvano je mnogo primjeraka Hildegardinih djela.

Iako njezina djela obuhvaćaju više područja Hildegarda je danas najpoznatija na području medicine. Saznanjem o njenom čudesnom liječenju, čovjek sve više želi upoznati blagodati prirodne i slijediti Hildegardine upute o izlječenjima pomoću ljekovitog bilja. Međutim, Hildegarda u svojim djelima naglašava, kako svaki pojedinac ne mora biti izliječen. Ona sve što radi, radi prema volji Božjoj, pa tako i volju izlječenja pripisuje Bogu.

Sve većom zainteresiranošću za ovom vizionarkom, a zahvaljujući i razvijenosti moderne tehnologije, ljudima su izvori o njoj sve pristupačniji. Tako na primjer, njene skladbe možemo pronaći skupljene na CD – u, mnoštvo recepata koje kruže preko društvenih mreža, saznati o njenom životu gledajući film, pod naslovom: *Vision – From the Life of Hildegard von Bingen*, koji je snimljen 2009. godine, i tako dalje.

Pišući ovaj rad i promatrajući ovu ženu smatram da bismo trebali biti zahvalni prvenstveno njoj, Hildegardi, pa i svima onima, koji su na bilo koji način doprinijeli njezinom stvaralaštvu i koji su omogućili da preko nje iskusimo Božju bliskost i njezino vizionarsko iskustvo. Jer kako i ona sama navodi, vođeni ljubavlju Božjom, stječemo sve ono što nam je Bog darovao od našeg postanka pa do samoga konca života. Otvoreni prema živom Svijetlu, prirodi koja nas okružuje, kozmosu i ostalim silama, spoznajemo svu blagodat koju nam Bog daje i na tome moramo biti zahvalni te kao što Bog ljubi nas i mi trebamo dalje širiti tu ljubav.

Vođeni ljubavlju Bog nas štiti da ne posrnemo u zle napasti koje će nam sukobima stvorili rane. Zato se trebamo truditi da poput svete Hildegarde što više živimo krjeposno, da ne bi zapali u ralje zla, nego da bismo vječno uživali u svjetlu Božje slave.

BIBLIOGRAFIJA

1. Izvori

BIBLIJA, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008.

HILDEGARD IZ BINGENA, *Zagrljena živim svjetlom: Proročke riječi i molitve*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 1997.

PRAVILO SV. BENEDIKTA, Benediktinski priorat, Tkon- Čokovac, 1980.

2. Literatura

2.1. Knjige

FELDMANN, Christian, *Hildegard iz Bingena: redovnica i genijalka*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 2006.

HILDEGARD IZ BINGENA, *Ozdravljenje tijela i duše: Zdravlje i životna snaga. Praktični savjeti za pozitivno oblikovanje života*, Karitativni fond UPT "Ne živi čovjek samo o kruhu", Đakovo, 2002.

BENEDIKT XVI., *Sveta Hildegarda iz Bingena*, Verbum, Split, 2014.

STREHLOW, Wighard, *Sveta Hildegarda i hrana kao lijek: Namirnice i recepti*, Verbum, Split, 2018.

HERTZKA, Gottfried, *Mala Hildegardina kućna ljekarna*, UPT, Đakovo, 1997.

BREKO, Hana, *Skladateljsko mistički svijet srednjovjekovne vizionarke*, WAM, Zagreb, 2016.

2.2. Članci

- DÜRRIGL, Marija-Ana, Zooantropomorfija u viziji sv. Hildegarde iz Bingena, u: *Bogoslovska smotra*, 90 (2020.) 1, str. 107-124,
- DÜRRIGL, Marija-Ana, Sveti Benedikt kroz pogled svete Hildegarde iz Bingena, u: *Crkva u svijetu*, 53 (2018.) 1, str. 7-25,
- IVIĆ, Suzana, - BEKAV, Anamarija, Hildegardina medicina u svjetlu suvremene fitoterapije, u: *Farmaceutski glasnik*, (2014.) 70, str. 87- 98.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistra/magistrice _____, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

SAINT HILDEGARD

Summary

Hildegard of Bingen, known to the world as the "German Prophetess," was one of the most interesting women of the Middle Ages, and she gained her fame through miraculous visions received from God. This versatile visionary has contributed much in the fields of psychology, medicine, theology, and music. Thanks to the many preserved works, today we can learn a lot about this great visionary.

For Hildegard, human is always at the center. Therefore, as we listen to her works, the transmitted visions, and the voice of God from heaven speaking to her, we take on the experience of a new dimension. That is why she selflessly wrote down all her visions and conveyed them to us, the listeners and readers, in a pictorial way, so that we could better understand what she received, experienced and what she wants to convey to us.

This story, in a concise way, shows us who Hildegard of Bingen was, and what importance she had in her time, but also for us today. Following her example, I tried to present the essence of this medieval visionary and her works in as simple and clear terms as possible, so that we can get to know the true character of this special woman in the most comprehensible way possible.

Keywords: st. Hildegard of Bingen, visions, German prophetess, Scivias, Liber vitae meritorum, Liber Dividorum operum, compositions, medicine, prayer